

bretona i Schella) — koji se pozivaju baš na Agnoete — da su Agnoeti radi toga smatrani hereticima, jer su pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši, i da prema tomu katoličkom bogoslovu nije slobodno pridijevati neznanje ni Kristovoj čovječjoj duši.

U „Dodatku“ nanizao je autor originalne dokumente. Da li treba riječ „hereza“ uzeti u najstrožem ili širem znamenovanju, ne ispituje ovdje autor.

Na oko sitno i neaktualno pitanje iz davne prošlosti „Što su učili Agnoeti“, dobija svoju aktualnu znamenitost, kad ga gledamo, kao što je marni pisac učinio, u svezi sa znamenitim pitanjem o ljudskom znanju Kristovom. Autor je oba pitanja iz temelja i svestrano proučio na osnovi starih i novih izvora. To ga je pomoglo, te je pokazao, kako svi noviji autori neispravno predočuju nauk Agnoeta, jer se povode za Aleksandrom Natalisom, a ne izlažu ga prema savremenim spomenicima. Pisac je pošao ovim doista jedino ispravnim putem, jer se radi o historijsko-dogmatskom problemu. Tako mu je metoda sasvim pozitivna, a lijepa radnja prava studija. Kako se tim pitanjem bave moderni njemački i francuski pisci, dobro je, što je pisac svoju zanimljivu raspravu pretočio u lijepu latinštinu, da bude pristupačna i autorima, s kojima se uhvatio u koštac. Radnja je u svom kritičkom, logičkom i dialektičnom dijelu pisana vješto, mirno, objektivno, a potpuno samostalno. Za ortodoksiju pisca jamči „Nihil obstat“ i „Imprimatur“ naše duhovne oblasti. Za erudiciju i znanstvenost svjedoči aprobacija bogoslovske fakulteta zagrebačkog, koji je ogromni dio ove radnje (sve osim fragmenta, koji su kasnije pisani) primio za podlogu habilitacije dra J. Marića. Možemo dakle reći, da imamo garancija, te nas ovo naučno djelce revnog našeg trudenika ne će osramotiti pred stranim svijetom. Razumijeva se, da s ovim ne ćemo reći, kao da se sa svim izvodima vrijednog pisca na vlas slažemo. Neke je prigovore „Vrhbosna“ već i iznijela (br. 7. i 8. ove godine „Čuvajmo se moderne hiperkritike“). Mi se u detaljnu kritiku ne upuštamo već zato, što je u ovom našem časopisu cijela studija ugledala svijetlo u hrvatskom jeziku. Prepuštamo dakle drugima, da omjere pojedine, možda ne dovoljno savršeno

stilizirane, tvrdnje ili izvode. Sam će se pisac jamačno u našem listu osvrnuti na te izvode. Ako i nije sve savršeno, pisac je svakako pokazao, da je vrstan raditi naučno i da je sposoban krčiti i nove staze u znanosti. Da li vazda i uspješno, pokazat će budućnost. Mi samo želimo, da ovako marljivo dalje radi. Uz nesumnjivi talentat jamačno će sebi moći stvoriti lijepo ime, a našoj bogoslovskoj knjizi lijep prirast i dostojan ugled.

Dr. Fran Barac.

Henri Lammens S. I.: *Le Berceau de l'Islam l'Arabie occidentale à la veille de l'Hégire*. I. volume. *Le climat, les Bedouins. Sumptibus Pontificii Institutii biblici.* Romae 1914. Pg. 371. Pr. 6'30 L.

Lammens je bio prije profesor na sveučilištu u Beyruthu, a sada je profesor arapske literature na bibličkom institutu u Rimu. Plod svojih rimskih predavanja objelodanio je L. u knjizi pod gornjim naslovom „Kolijevka islama, zapadna Arabija, uoči hedžre“. Lammens je napisao već prije djelo „Fatima i kćeri Muhamedove“. Sad imade na umu opisati stalno pučanstvo Hidžasa, a onda kritički obraditi život Muhamedov, periodu za periodom.

U gornjoj knjizi ne opisuje L. čitavu Arabiju nego samo zapadnu Arabiju zvanu Hidžas, kojoj je glavno mjesto Mekka i koja je kolijevka islamu. Pisca zanima, kaka je bila ta pokrajina Arabije u doba prije istupa Muhamedova, t. j. od prvog decenija 7. stoljeća i dalje. Na osnovu dosadašnje literature, a još više originalno na osnovu arapske poezije istražuje L., kako je bilo podneblje u Hidžasu, kaka temperatura, oborine, vrela i studenci, flora, sveta drveća, drvlje za vatru, palme; kako je bilo obrađivanje zemlje, blagostojanje i kultura pučanstva, kakav je bio upliv klime na cjelokupni život Arabije. O svemu tomu govori L. u prva dva dijela svoje knjige.

Treći dio knjige radi samo o Beduinima, a sastavljen je prema predavanjima piščevim u Beyruthu. Kako jasnu i izrazitu sliku Beduina podaje L., neka svjedoče naslovi pojedinih odsjeka: 1. Cjelokupna slika Beduina,

njegova moralna svojstva, njegov individualizam, njegova smionost, žilavost i ustrajnost. 2. Beduin se opire ideji auktoriteta. 3. Terminologija za oznaku nosilaca vlasti. 4. Uvjeti, da tko postane poglavica. 5. Poglavica mora biti inteligentan, razborit. 6. Mora biti bogat. 7. Dioba vlasti, manji poglavice. 8. Poglavice neprijeporni. Porba Muhameda i prvih kalifa protiv aristokracije beduinske. 9. Žena u staroj Arabiji. Zajednica žena. Preokret na bolje u vrijeme hedžre. 10. Prednosti žene-majke. 11. Poglavica treba da bude mator čovjek. 12. Vlast se ne može naslijediti, Arapin ne pozná ideju dinastije. Prava prvorodenstva. — U zaglavku pokazuje L., kako je Muhamed izvrsno poznao čud Beduina i kako je njihov nerad i njihovu žestoku čud znao upotrijebiti u svoje svrhe učinivši od njih neprispodobivo oruđe za širenje i branjenje Islama.

L. piše bujnim retorskim stilom, mjestimice na način causerie ili konference, tako te će knjigu sa slašću uzeti u ruke nesamo rijetki strukovnjak nego i svaki, koji se zanima za Arabiju i početak islama.

Dr. K. Dočkal.

Richard von Kralik: Johannes Scheffler (Angelus Silesius) als katholischer Apologet und Polemiker. Trier: Petrus-Verlag 1913. U 12°. Str. 84. Cijena 1 Mk.

Cijeli 17. vijek ne bijaše drugo nego vremeni razmak između vijeka „reformacije“ i vijeka „prosvjetljivanja“. U ovom razmaku djeluje i glasoviti njem. pjesnik Scheffler, čiji se život osvjetljuje u najnovijem Kralik-ovu djelu. Scheffler bijaše rodnom pjesnik, odgojem protestanata, i napokon katolik. Pjesme su njegove pune mistike i dobro poznate u njemačkoj književnosti. Rana mu mladost prođe u protestantizmu, a muževno djelovanje u katolicizmu počam od g. 1653. Raznostrani je njegov život dovoljno prikazan u javnosti, ali ipak ne potpuno, pogotovu nije dosta ocijenjena njegova kat. djelatnost. Zato se povjesničar Kralik latio toga posla, da nam Silesius-a ili Scheffler-a opiše kao apologetu i polemičare za katol. svetinje. Iz životopisa upoznat ćemo zamjernu poštivost Scheffler-a,

kao kat. svećenika i pisca u radu protiv luterovštine i sličnih sekta. Kralik je isprepleo ovu knjižicu živim i osobitim crtama iz ratoborne kršč. prošlosti, u kojoj otkrača i Scheffler kao pobjednik protestanata, a dobitnik krune nebeske. Svi Schefflerovi spisi, bili u rukopisu bili već u tisku prikazani su po Kralik-u tako, da ovo njegovo djelo možemo nazvati najboljim opisom Schefflerova žića.

A. L. Gančević, O. F. M.

Lourdes im Lichte der Wahrheit. Vorträge von Alois Schweykart S. J. Sa 4 slike. Freiburg i. B. und Wien: Herdersche Verlagsbuchhandlung. U 12ini, XII + 222. 1914. Cijena: nevez. 2'80 Mk (= 2'88 K), vez. 3'20 Mk (= 3'84 K).

Slavna kat. naknadna knjižara Herder-ova nije mogla ljepšim darom izaći pred kat. javnost za mjesec svibanj nego li je s ovim, jer se tuj radi o čudu svega svijeta, o Lurdu. Danas kadno se ljuti protivnici sveg onog, što je katoličko dižu, da obore kat. svetinje, potrebno je bilo, da se za ustuk pruži i najdjelotvornija lektira. A kud ćemo djelotvornije lektire do one o našoj Bl. Djevici Mariji. Značajno je po kat. crkvu i to, da bi se vazda, kad bi arka Gospodnja bila u pogibli, našla Marija posrednicom, izmed Crkve i čovjeka. Ne treba nam dozivati u pamet drevnije primjere, dosta se pozvati na Lurd. Tamo i Zole i monisti nabasaju, da se na svoje oči uvjere o istinitosti nadnaravne sile. Ovi vide i odu bez duševne promjene, ali druga se većina vraća duševno preporodenom. Tako što čitati ugodno je i korisno. Stoga ovu knjigu isusovca Schweykart-a toplo svima na srce stavljamo, jer će u njoj naći mnogo poriva za oplemenjivanje svoje duše i svojega srca. Patnici trebaju pomoći, a pridošla pomoć potresuje patnikovo srce. Izvedba je djela posve privlačiva. Sve je gradivo podijeljeno prama danima Gospina mjeseca. I akvo će djelo najradije pozdravit. revni štovatelji naše milosrdne Majke.

A. L. Gančević, O. F. M.

1. Hugo Holzamer: Turm und Block. Betrachtun-